Johansson Elina 11.3.2024

Energianeuvosto 4.3.2024

Kokous

Energianeuvosto 4.3.2024

Energianeuvostossa saavutettiin poliittinen yhteisymmärrys Euroopan neuvoston suosituksesta koordinoitujen kaasun kysynnän vähentämistoimenpiteiden jatkamiseksi. Yhtä lukuun ottamatta kaikki jäsenvaltiot suhtautuivat myönteisesti suositukseen jatkaa energiakriisin aikana aloitettuja kaasun kysynnän vähentämistoimenpiteitä.

Samalla käytiin myös keskustelua energian toimitusvarmuudesta ja valmistautumisesta talvikauteen 2024 – 2025. Keskustelussa todettiin, että varautumisen olevan huomattavasti paremmalla tasolla kuin vuotta aiemmin. Esille nousi kuitenkin erityisesti Ukrainan kauttakulkusopimuksen päättyminen 31.12.2024 ja sen vaikutukset joihinkin jäsenvaltioihin.

Lisäksi käytiin keskustelu joustavuudesta energiasiirtymän keskeisenä työkaluna. Keskustelussa jäsenvaltiot toivat esille erilaisia kohtaamiaan haasteita ja puheenvuoroissa korostui kansallisten erityispiirteiden laaja kirjo.

Lukuisissa muissa asiakohdissa saatiin päivitys Ukrainan energiatilanteeseen. Euroopan komissio tiedotti edistymisestä vuodelle 2030 asetettujen ympäristö-, ilmasto- ja energiatavoitteiden saavuttamisesta. Liettuan valtuuskunta nosti esille tarpeen lopettaa kiireellisesti Venäjän nesteytetyn maakaasun (LNG:n) tuonti. Lisäksi Itävallan, Tshekin, Unkarin ja Slovakian valtuuskunnat olivat pyytäneet asiakohtaa kaasun varastoinnin neutraliteettimaksuun liittyen.

Seuraavaksi energiaministerit kokoontuvat epäviralliseen energiaministereiden kokoukseen Brysselissä 15.-16.4.2024.

1. **Toimitusvarmuus ja valmistautuminen ensi talveen 2024–2025: *tilannekatsaus* sekä komission ehdotus neuvoston suositukseksi koordinoitujen kaasun kysynnän vähentämistoimenpiteiden jatkamiseksi: *poliittinen yhteisymmärrys***

PJ/Belgian energiasta vastaava ministeri Tinne van der Straeten ilmoitti yhdistävänsä keskustelun neuvoston suosituksesta sekä talvivarautumisesta yhdeksi pöytäkierrokseksi. PJ muistutti, että lukuisista energian hätätoimista huolimatta energiamarkkinoilla on edelleen tiukkuutta ja ne ovat häiriöille alttiit. Kaasun toimitusvarmuuteen liittyy useita riskejä, jotka alleviivaavat tarvetta vahvistaa varautumista myös tulevalle talvikaudelle. PJ piti kaasun käytön koordinoitua vähentämistä koskevaa asetusta onnistuneena toimena, jolla on onnistuttu vähentämään kulutusta peräti 18 % (asetuksen tavoite 15 %). Käytännössä tämä tarkoittaa 65 miljoonaa bcm säästettyä kaasua. Komissio on

analyysissään katsonut, että asetusta ei enää tarvita mutta se kehottaa neuvostoa hyväksymään suosituksen kaasun kysynnän vähentämistoimenpiteiden jatkamisesta. PJ ilmaisi tukevansa tätä lähestymistapaa.

KOM/ DG ENER/ Energiakomissaari Kadri Simson kertoi kaasuvarastojen tilanteesta eli EU:n varastointikauden alkaessa 1.4.2024 kaasuvarastojen täyttöaste tulee olemaan 45-55 prosentin välillä, mikä on erinomainen saavutus. Simson muistutti myös, että venäläisen kaasun osuus EU:hun toimitettavasta kokonaistuonnista on saatu painettua 15:n prosentin tasolle. Komission näkemys on, että tässä tilanteessa EU:lla ei ole syytä eikä tarvetta ryhtyä toimenpiteisiin kauttakulkusopimuksen (venäläisen kaasulle Ukrainan kautta) jatkamiseksi. Jäsenvaltioiden tulisikin keskittyä energianlähteiden monipuolistamiseen ja Venäjän tuonnin asteittaiseen lopettamiseen mahdollisimman pikaisella aikataululla. Komission ehdotus neuvoston suositukseksi pohjautuu kaasun toimitusvarmuustilanteen tiukentumiseen. Lisäksi on tarpeen lähettää selkeä ja yhtenäinen viesti markkinoille.

Käytiin lähes täysi pöytäkierros, jossa 25 jäsenvaltiota (**BG, FR, IT, AT, DE, DK, ES, SE, CZ, IE, LV, RO, LU, HR, CY, EL, SK, MT, HU, LT, SI, FI, PL, NL, EE ja PT**) käytti puheenvuoron. Yhtä lukuun ottamatta kaikki suhtautuivat myönteisesti ehdotukseen neuvoston suositukseksi kaasun kysynnän vähentämisestä. Kyseinen jäsenvaltio ilmoitti pitäytyvänsä äänestämisestä ja pitävänsä parempana, että kaasun kysynnän vähentämistoimenpiteistä päätetään kansallisella tasolla.

Talvivarautumisen osalta puheenvuoroissa jaettiin näkemys siitä, että EU on nyt paljon paremmin varautunut kuin vuotta aiemmin. Varovaisuutta kuitenkin peräänkuulutettiin. Erityisesti nousi esille Ukrainan kauttakulkusopimuksen päättymisen mahdolliset kielteiset seuraukset Keski-Euroopassa. 11 jäsenvaltiota vaati, että kaasutoimitusten monipuolistamispyrkimyksiä on jatkettava. Yksi jäsenvaltio korosti erityisesti, että on tärkeää välttää uusien kaasuntoimitusriippuvuuksien luomista sekä tarvetta huomioida kaikki fossiilivapaat energiamuodot. Toisaalta jotkut (6 jäsenvaltiota) painotti keskittymistä uusiutuviin energialähteisiin. Neljä jäsenvaltiota vaati, että kaikkia energianlähteitä tulisi kohdella tasapuolisesti siirryttäessä pois Venäjän energiatuonnista. 10 jäsenvaltiota korosti myös tarvetta vahvistaa energian yhtenäismarkkinoita lisäämällä rajat ylittäviä yhteenliittymiä. 4 jäsenvaltiota kehottivat komissiota päivittämään kaasun toimitusvarmuutta koskevaa asetusta. FI toi esille tarpeen suojella jatkossa paremmin kriittistä infrastruktuuria.

KOM oli tyytyväinen suosituksen saamaan laajaan tukeen. Se myös vetosi jäsenvaltioihin, jotta ne jatkossakin raportoisivat säännöllisesti kaasunkulutuksestaan komissiolle. Komissio vakuutti tukevansa niitä jäsenvaltioita, joihin kaasun kauttakulkusopimuksen päättyminen tulee vaikuttamaan. Kaasun toimitusvarmuutta koskevan asetuksen uudistaminen tulee olemaan seuraavan komission prioriteettejä.

PJ totesi poliittisen yhteisymmärryksen neuvoston suosituksesta löytyneen.

2. **AOB: Kiireinen vetoomus oikeudellisille toimille venäläisen LNG-tuonnin lopettamiseksi (LT valtuuskunta)**

LT muistutti Versaillesin julistuksesta ja REPowerEU:n tavoitteista sekä kehotti komissiota arvioimaan nykytilannetta ja tarvittaessa esittämään lainsäädäntöehdotuksia Venäjän kaasuntuonnin lopettamisen. Puheenvuorossaan LT korosti, että venäläisen LNG:n tuonti EU:hun on lisääntynyt 38 % sodan alkamisen lähtien.

Liettuan lisäksi 10 jäsenvaltiota käytti puheenvuoron (**SE, DE, EL, HR, LV, PL, FI, EE, ES ja HU**). LT:n vetoomusta komissiolle arvioida nykytilannetta tukivat 7 jäsenvaltiota (ml. **FI**). Yksi jäsenvaltio puolestaan pyysi täyttä kauppasaartoa ja toinen jäsenvaltio peräänkuulutti LNG:n alkuperän todentamisjärjestelmää. Toisaalta yksi jäsenvaltio ilmaisi suhtautuvansa varauksellisesti tämän tyyppisiin toimenpiteisiin.

KOM muistutti REPowerEU:n tavoitteista, putkikaasun tuonnin selvästä laskusta sekä toisaalta tarpeesta lopettaa venäläisen kaasun käyttö hallitusti asteittain. KOM muistutti myös, että vastikään

neuvoteltu ns. kaasumarkkinapaketti mahdollisuuden kieltää kansallisesti Venäjän ja Valko-Venäjän kaasun pääsy.

PJ totesi lopuksi, että jäsenvaltiot kehottivat komissiota koordinoimaan EU:n tasolla toimia asiassa.

3. Joustavuus energiasiirtymän keskeisenä työkaluna: *keskustelu*

PJ avasi asiakohdan muistuttamalla joulukuun energianeuvoston työlounaalla käydystä keskustelusta sekä muistuttamalla puheenjohtaja tausta-asiakirjasta. PJ pyysi jäsenvaltioita jakamaan puheenvuoroissaan parhaita käytänteitään, miten energiajärjestelmän joustavuutta voidaan edistää, jotta uusiutuvaa energia pystytään hyödyntämään mahdollisimman hyvin.

KOM muistutti ACERin (energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirasto) viime vuotisesta raportista, jossa se arvioi joustavuustarpeen kasvavan vuoteen 2030 mennessä 2,4-kertaiseksi nykyiseen verrattuna. Osana ratkaisua komission korosti puhtaan energian paketin täysimääräistä täytäntöönpanoa, ja komissio aikoo myös paneutua kysyntäjoustokysymyksiin.

Käydyssä keskustelussa suuressa osassa puheenvuoroja painotettiin joustavuuden tärkeyttä (11 jäsenvaltiota ml. **FI**). Puheenvuoroissa tuotiin esille kansallisia toimia joustavuuden edistämiseksi. Jäsenvaltiot toivat vastauksena puheenjohtajan keskusteluasiakirjassa pyydetyn mukaisesti esille myös erilaisia pullonkauloja kuten rajat ylittävien yhteen liitäntöjen puutteet; fyysiset, tekniset tai sääntelyyn liittyvät pullonkaulat; riittämätön rahoitus joustavuutta edistävien ratkaisujen käyttöönottamiseksi sekä markkinoiden koko tai epävarmuus. Kapasiteettimekanismit mainittiin useissa puheenvuoroissa. Tariffien uudelleen suunnitteluun jäsenvaltiot puolestaan ilmaisivat laajalti alustavasti suhtautuvansa varauksellisesti ja tässä yhteydessä osa korosti kansallisten sääntelyviranomaisten roolia. Tiedonvaihtoon liittyen jotkut jäsenvaltiot korostivat turvallisen digitaalisen ympäristön merkitystä.

KOM kiitti jäsenvaltioita esille tuoduista haasteista ja kokemuksista. Tiedonvaihto on tärkeää, jotta energiajärjestelmistämme saadaan joustavampia, kestävämpiä sekä edullisempia operoida.

PJ ehdotti lopuksi, että tuleva neuvoston puheenjohtaja jatkaisi keskustelua aiheesta.

4. AOB – Päivitys Ukrainan energiatilanteesta

Ukrainan energiaministeri Herman Haluštšenko antoi videoyhteydellä päivityksen Ukrainan energiatilanteeseen tasan kaksi vuotta sen jälkeen, kun Venäjä otti haltuun Zaporižžjan ydinvoimalan. EU:n energiatukirahaston kautta 170 energiayritystä Ukrainassa on saanut laitteistoa. Sähkön viennin ylärajan nostoa kiitellään myös, mutta sitä pitäisi nyt tasapainottaa nostamalla tuonnin ylärajaa. Ukrainan kaasuntuotanto tulee vuonna 2024 olemaan 15 miljardia kuutiometriä ja Ukrainalla on 8,5 miljardin kuutiometrin kaasuvarastot. Kaasun kauttakulkusopimuksen osalta Ukraina on samassa linjassa EU:n position kanssa.

6 jäsenvaltiota ilmaisi tukensa Ukrainalle.

KOM totesi energiatukirahaston jo keränneen 450 miljoonaa euroa ja lisäten, että tuen määrää olisi vielä nostettava. Kertoi tavoitteestaan lisätä sähkökauppaa Ukrainan, EU:n ja Moldovan välillä. Kaasun suhteen mainitsi vaihtoehtoisten toimitusten lisäämisen, kannusti eurooppalaisia yrityksiä varastoimaan energiaa Ukrainassa ja uuden kauttakulkureitin rakentaminen Balkanin ylittävän reitin kautta.

5. AOB Kaasun varastoinnin neutraliteettimaksu (AT, CZ, HU ja SK)

Neljän jäsenvaltion (AT, CZ, HU, SK) aloitteesta asialistalle oli otettu AOB kaasun varastoinnin neutraliteettimaksusta. Niiden mukaan maksu johtaa korkeampiin hintoihin kuluttajille ja vaikeuttaa siirtymistä venäläisestä kaasusta. Maksu myös vaikeuttaa maiden REPowerEU-tavoitteiden toteutumista.

Yksi jäsenvaltio reagoi kyseiseen kritiikkiin todeten olevansa yhteydessä asian esille nostaneisiin jäsenvaltioihin.

KOM korosti koordinaation tärkeyttä energiakriisiin vastaamisessa ja huomautti, että yksipuoliset maksut voivat vahingoittaa sisämarkkinoita ja toimitusvarmuutta. KOM korosti käynnistäneensä toimet maksun analysoimiseksi.

6. AOB – 2030 energia- ja ilmastotavoitteiden edistys

KOM on arvioinut jäsenmaiden lähettämät kansalliset energia- ja ilmastosuunnitelmat. Vaikka merkittävää edistystä on tapahtunut neljässä vuodessa, vielä on useita puutteita erityisesti uusiutuvan energian osuuksissa ja energiatehokkuuden tavoitteiden saralla. KOM viimeistelee energiatehokkuusskenaarioita, jotka jaetaan pian. KOM on valmis tukemaan jäsenvaltioita tavoitteiden edistämisessä.

Kolme jäsenvaltiota käytti lyhyen puheenvuoron.

PJ totesi lopuksi, että epävirallinen energiaministerikokous 15.-16.4.2024 tulee keskittymään sähköverkkoihin.

Suomen edustajat
Tuuli-Maaria Aalto, pysyvän edustajan sijainen

TEM
Riku Huttunen, ylijohtaja
Elina Johansson, ympäristö- ja ilmastoministerin virkamiessihteeri (EU-asiat)

EUE
Sanna Ek-Husson, EU-erityisasiantuntija
Suvi Silfvenius, harjoittelija

Liitteet Napsauta tähän ja kirjoita liitteet

Viite Napsauta tähän ja kirjoita viite